

Úvodem	9
 I. JAZYK A NÁROD	
Čeština jako národní jazyk	12
1. Základní rysy národa	12
2. Etapy utváření českého národa	13
2.1 Dvě utopická jazyková zastavení	14
2.1.1 Jazyk všeslovanský	14
2.1.2 Jazyk československý	15
3. Jazyky národní a nenárodní	16
 Český národní jazyk a národní charakter	18
4. Relace jazyk–národ	18
4.1 Představitelé jazykového relativismu	18
4.2 Český národní jazyk a mentalita Čechů – pohled E. Chalupného	19
4.3 Vybrané relevantní rysy češtiny	20
4.3.1 Absence salonního (konverzačního) jazyka	20
4.3.2 Hojné užívání zdvořilostí	20
4.3.3 Častý výskyt hanlivých pomístních jmen	21
5. Vybrané rysy řečového chování Čechů	21
5.1 Vyhýbání se emocím	22
5.2 Neochota chválit, strážlivé (skeptické) reakce	23
6. Některé tuzemské řečové etnostereotypy	23
 Stratifikace českého národního jazyka, jeho variety a kontury	24
7. Stávající pojetí obrysů a rozrůznění češtiny	24
8. Další možná legitimní doplnění	25
8.1 Tuzemská komunita neslyšících, český znakový jazyk	25
8.2 Podoby češtiny v zahraničí	26
8.3 Čeština jako jazyk cizí a druhý, interlanguage	28
9. K otázce zděděného jazyka	29
9.1 Zděděný jazyk a pojmy významově blízké	30

Čeština (nejen) v majoritním jinojazyčném prostředí	32
10. Čeština a kontakt jazyků	32
10.1 K česko-polským a polsko-českým jazykovým stykům	32
10.2 Středoevropský jazykový svaz	34
10.3 Dva základní přístupy k popisu krajanské češtiny	35
10.4 Podoby krajanské češtiny jako doklad cenného jazykového materiálu	36
11. Důsledky kontaktu češtiny s majoritním jazykem	37
11.1 Přejímky	37
11.2 Redukce	37
11.3 Atrofické změny	38
11.4 O jedné pozoruhodné kauze: substituce genitivních koncovek lokálem	38
12. Rezistence jazykových rovin a plánů češtiny v jinojazyčném prostředí	40
Atributy češtiny	42
13. Vybrané rysy českého národního jazyka	42
13.1 Důležitost a prestiž češtiny, její postavení mezi jazyky	42
13.2 Libozvučnost aneb Krása jazyka	43
13.3 Obtížnost akvizice naší mateřštiny	44
13.4 Stručnost aneb Řečové důsledky flektivnosti češtiny	45
13.5 Síla jazyka (<i>Power Language Index</i>)	46
Čeština ve světě a svět v češtině	47
14. Výuka češtiny ve světě	47
14.1 Pracoviště univerzitní	47
14.2 Pracoviště jiná	48
14.3 Česká slova ve světě	49
14.4 Slova cizího původu v češtině	50
14.4.1 České protějšky cizích území, pokrmů a měst	52
Odborná literatura	53
II. JAZYK A JEHO AKVIZICE	
Mluvnická forma a její význam	59
15. Povaha mluvnické formy	59
15.1 Příznakovost a bezpříznakovost, variantnost, sémaziologie a onomaziologie	60
O faktorech řečové distribuce mluvnických kategorií a jevů	63
16. Funkční ekvivalentnost jazyků	63
17. Role mluvnické roviny přirozeného jazyka v řečové komunikaci	63
17.1 Mluvnické kategorie češtiny s oporou v objektivní realitě	64
17.2 Mluvnická kategorie češtiny bez opory v objektivní realitě	65
18. Potenciální komplikace a „anomálie“ v řečovém užívání mluvnických kategorií s oporou v objektivní realitě	65

18.1	Role typologické a genealogické příbuznosti jazyka výchozího a cílového (cizího)	65
18.2	Role aktualizace při řečovém užití mluvnických kategorií	66
18.3	Fenomén (bez)příznakovosti mluvnické kategorie	66
18.3.1	Bezpříznakovost singuláru	67
18.3.2	Bezpříznakovost imperfektiv	67
18.3.3	Bezpříznakovost prezentu	67
19.	Vybrané faktory ovlivňující volbu a podobu mluvnických kategorií a jevů	67
19.1	Sémantika (výběr)	67
19.1.1	Číslovky	67
19.1.2	Primární prepozice	68
19.1.2.1	Sémantika a předložková spojení s významem časovým (ADV Temp)	68
19.1.2.2	Sémantika a předložková spojení s významem lokálním (ADV Loc)	69
19.1.2.3	Sémantika a předložková spojení s významem příčinným (ADV Caus)	69
19.1.2.4	Sémantika a předložková spojení s významem účelovým (ADV Fin)	69
19.2	Kategorie jmenného čísla	70
19.3	Signální slova	70
19.4	Další vybrané faktory	71
	Podněty z akvizice češtiny cizinci	73
20.	Úvodem	73
20.1	K případům jazykové ekonomie a nedořikávání – <i>Ty už se mnou neka?</i>	73
20.2	Zápor větný a členský – <i>Nebyla šťastná vs. Byla nešťastná</i>	75
20.3	Jména obyvatelská i příslušníků národů – <i>Mongol, nebo Mongolec?</i>	76
20.4	O jednom typu univerbizace – <i>Komerčka, penzijko</i>	78
20.5	Vlastní jména záporová – <i>Nečech, Neevropan, Neslovan, ale všeslovan?</i>	80
20.6	Přísluvečné spřežky – <i>Spočítal to jen tak odoka</i>	81
20.7	O ústupu i postupu flexe – <i>Všichni nakonec hlasovali proti ANU</i>	83
20.8	Ke sporným případům české flexe – <i>Divil se babiččinu důchodu</i>	84
20.9	Substantivizovaná adjektiva – <i>Šel do světa na zkušenou</i>	86
20.10	K otázce užití singuláru a plurálu – <i>Košík angreštu, nebo malin?</i>	88
20.11	Dva jmenné výrazy v nominativu – <i>Ten film byl(a) pohádka</i>	90
	Odborná literatura	92

III. JAZYK A PŘEKLAD

Vybrané otázky teorie uměleckého překladu	96
21. K otázce přeložitelnosti	96
22. O ekvivalenci a adekvátnosti v uměleckém překladu	99
23. O vybraných pokusech dosáhnout téhož účinku originálu a překladu	102

23.1 Čapkova <i>Továrna na absolutno</i>	103
23.2 Chevallierovy <i>Zvonokosy (Clochemerle)</i>	104
23.3 Vybrané české překlady Dantovy <i>Božské komedie</i>	105
24. K problematice jazykového zaměření překladatele na čtenáře	106
25. K problematice překladu vybraných jazykových jevů	108
25.1 O překladu jinojazyčných pasáží v uměleckém textu	109
25.1.1 Nocionálně-kryptická funkce cizojazyčných prvků z překladatelské perspektivy	112
25.2 K překladu záměrných gramatických a pravopisných chyb	114
26. Překladatelská „tichá pošta“	116
Odborná literatura	118
Závěry	120
Summary	122